

Uredništvo i uprava
LJUBLJANA Erjavčeva 4a
ZAGREB, Masarykova 38a,
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Istirske Krajine

ISTRA

„JADRANSKI KOLEDAR“
10.— din
Naručite ga odmah!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

SELJACI BEZ ZEMLJE

Iz Julijske Krajine dolaze sve alarmantnije vijesti o eksproprijaciji seljaka. Seljak ostaje bez zemlje. Zemlja prelazi u ruke pojedinih gradjana, u ruke pokrajinskih vlasti ili u vlasništvo posebnih poludržavnih institucija.

Kad smo jednom zgodom pisali na ovom mjestu o procesu koji se zbivao u Istri od pedesetih godina prošlog stoljeća pa do početka rata, o procesu u kojem je naš seljak osvajao zemlju od veleposjednika Talijana, tada smo bili podvukli da je to bilo najvažnije doba u našoj istarskoj povijesti — to emancipiranje našega seljačkoga naroda od veleposjednika. Taj isti proces se zbiljava i sada, ali u obrnutom smjeru i daleko bržim tempom.

Benussi iznosi neke podatke o tom prvom procesu zadobivanja zemlje. Tako se u posljednjih trideset godina prošloga stoljeća broj posjedovnih listova u Istri bio povećao od 93.370 na 166.295, što znači da se veliki posjed cijepao. Prosječna površina jednog posjeda iznosila je nešto ispod 3 ha. Talijani su se živjelo opirali tom procesu, ali ekonomske i socijalne prilike tog doba išle su na ruku našim seljacima, iako su Talijani imali svoj »Istituto di credito fondiario istriano« koji je samo u 1881 i 1882 godini dao veleposjednicima 2.044.000 kruna uz 5 posto, dok je normalna interesna stopa iznosila 8—10 posto. Ništa nije pomoglo — pa čak ni to što su vladajući Talijani — pa čak ni to što su vladajući Talijani — opunjavali seljake-Hrvate da u revoluciji, kao što to proizlazi iz jednog memoranduma talijanskog političkog društva u Pazinu ministru unutrašnjih poslova 1886 god. gdje se veli da Hrvati misle kako se »približava vrijeme kad će se i oni moći obogatiti gospodskim dobrom«.

Istarski veleposjednici i gradjani, Talijani, uvidjajući su već tada da će brojno jači seljaci, Hrvati i Slovenci, doći do ekonomske i političke neodvisnosti od Talijana. Tako glasilo talijanske stranke »L' Echo di Pola« piše 14 aprila 1888:

»Kulturni razvitak slavenskog pučanstva Istre tako je usmjeren da ćemo mi, uslijed zakona socijalne ravnoteže podležiti te morati kroz malo godina — ne stoljeća — ustupiti mjesto novim gospodarima«.

Ali — zakoni socijalne ravnoteže izmijenjeni su 1914, a naročito iza rata. Strateška granica, za koju su se borili svi talijanski predfašistički državnici, postignuta je 1918, a fašizam je išao i korak dalje. Od strateške granice hoće da stvori i etničku granicu. Teror je sa današnje talijanske zapadne granice istjerao najprije inteligentne seljake, a zatim i ostale seljake. Seljak ide u koncentracione logore i u kaznene zavode, ali se opet vraća na svoju zemlju. Dok seljak ima zemlju, nikakav teror ni nikakova politika ne mogu da ga izbace. A asimilacija traje predugo. Naročito ako se hoće poklopiti etničku granicu sa strateškom. Radi toga treba seljaku oteti zemlju. Jer seljak bez zemlje ne znači ništa seljak bez zemlje nije ni proleter u današnjem smislu te riječi. Seljak bez zemlje je bezvoljna i bezlična masa od koje se može mijesiti što se hoće i kako se hoće. To naročito u državi sa autoritativnim režimom. A ako još k tome imamo u vidu da taj naš seljak bez zemlje ne može da se udružuje međusobno, a još manje sa ostalim takovim seljacima koji pripadaju vladajućem narodu, tada taj seljak ne znači ni u nacionalnom pogledu skoro ništa.

Fašizam to zna — to zna naročito njegov vođa. I taj vođa je za vrijeme svoje vladavine došao do saznanja da su neki naučavanja, koja je on u svojoj mladosti propovijedao, da su ta naučavanja pogrešna. Jer on je vjerovao i propovijedao (kao urednik socijalističkog lista »Avanti«), da se narod bune onda kada im ide zlo. Medjutim — posljednjih petnaest godina talijanskog političkog života je pokazalo

ULOGA DRA RUŽDI ARASA

U ODNOSIMA JUGOSLAVIJE I ITALIJE

Rezultati milanskoga sastanka i posredništva dra Arasa

Pred dvadeset dana u nekim su internacionalnim listovima izišle vijesti, da se između Italije i Jugoslavije već vode pregovori o sklapanju pakta o nenapadanju. Pri ruci nam je više internacionalnih listova, koji su donijeli ovaj telegram.

»Kao što se doznaje pregovori poduzeti u cilju zaključenja jednog pakta o nenapadanju i jednog trgovinskog ugovora između Italije i Jugoslavije, napreduju. Ovim diplomatskim instrumentima slijedi bi sličan aranžman između Italije i Čehoslovačke«.

Ali je to sa službenog talijanskog mjesta demantovano. Njemačka agencija DNB razaslala je iz Rima telegram, u kojem kaže:

»U dobro obaviještenim krugovima obilježava se netačnom vijest o navodnim pregovorima o zaključenju jednog talijansko-jugoslovenskog pakta o nenapadanju. U svakom slučaju može se govoriti o poboljšanju odnosa između ove dvije zemlje«.

A i talijanski listovi donijeli su 26 januara ovaj telegram iz Rima:

»Ovih dana čuli su se iz raznih izvora glasovi o diplomatskim pregovorima između Italije i Jugoslavije. Iz ozbiljnog i pouzdanog izvora obaviješteni smo, da u tome pravcu nema nikakvih pregovora u toku, ma da su se očividno ovo posljednje vrijeme politički,

privredni i diplomatski odnosi između obje zemlje znatno poboljšali«.

Iz ovih se telegrama, informacija i demantija vidi, da do sada nije došlo do nekog jačeg kontakta između Italije i Jugoslavije i može da se pretpostavlja, da bi doista milanski sastanak Ruždi Arasa i Ciana, a zatim Ruždi Arasa i dra Stojadinovića mogao značiti početak konkretnih razgovora. Još smo daleko od najavljivanog pakta o nenapadanju, jer je to tek 26 januara iz Rima demantovano, ali 28 januara donose dobro informirane Lidove Novine (Brno) slijedeću vijest svog beogradskeg dopisnika:

»Početkom februara sastat će se u Milanu turski ministar vanjskih poslova Ruždi Aras sa talijanskim ministrom vanjskih poslova grofom Cianom. Pored ostalih pitanja oni će razgovarati o odnosu Italije prema Balkanskom sporazumu, kome je Ruždi Aras pretsjednik. Oba ministra će se sastati u milanskom općinskom domu gdje se prije deset godina prvi put susreo Aras s Mussolinijem. U Milano je već stigao turski poslanik u Rimu Husein Bajdur, iz čega se vidi kolika se važnost pripisuje ovom sastanku. Tom prilikom će se povesti riječ o odnosu Jugoslavije prema Italiji. Talijanski listovi donose svakog dana inspirisane članke o zbliženju sa Jugoslavijom. Dobro oba-

DR. RUŽDI ARAS
ministar spolnih poslova Turske Republike

CIJELA SELA OSTAJU BEZ ZEMLJE

NAŠI SELJACI POSTAJU KMETOVI GRADSKE GOSPODE NEZAPAMĆENO UPROPAŠTAVANJE SELA I SELJAKA

Ono što se u posljednje vrijeme događa u istarskim selima, to se valjda ne događa nigdje na svijetu. U posljednjih par mjeseci ostalo je nekoliko cijelih sela bez zemlje i svi seljaci su pretvoreni u kmetove. Donosimo ove vijesti koje smo primili iz Pule u posljednjem času.

Pula, februara 1937 — Za danas vam na brzu ruku šaljem nekoliko provjerenih podataka, a za slijedeći broj poslat ćemo vam još nekoliko podataka koji će najbolje ilustrirati to očajno stanje.

Selo Begi u Limskoj Dragi ostalo je potpuno bez zemlje. U selu Marasima kod Vrsara ostali su bez zemlje Jurcan Anton, Maras Toma, seoski glavar, Maras Šime, Maras Ivan, Maras Stjepan i Debeljuh Karlo. Njima su najprije stavili na dražbu stoku i svu nepokretnu imovinu. Odnajzad su im prodali svu zemlju i kuće. Sve to im je prodala banka radi dužnog poreza. Poznato je da kod nas banka zakupljuje porez, koji je naročito iza abesinskog rata strašan. Banka se bila uknjižila na njihova imanja isto tako kao da im je posudila novac na mjenicu. Sada im je cijelo imanje otišlo na dražbu.

Imanja kupuju gospoda iz Vrsara i Poreča. Advokat Amoroso iz Poreča i trgovac Grego Gigi iz Vrsara kupuje najviše te zemlje.

Te seljake su ostavili na njihovoj zemlji, ali s ugovorom kojega su potpisali kao koloni, kmetovi. Novi gospodari dali su im i volove i gospodarsko orudje, jer im je njihovo bilo prodano ranije na dražbi, i sada ti nekada slobodni seljaci moraju da rade na svojoj djedovskoj zemlji za gospodu iz Poreča i Vrsara. Nevoja imanja je kupila pokrajinska uprava u Puli. Misli se da će pokrajinska uprava na ta imanja naseliti talijanske koloniste iz Italije radi italijanizacije toga kraja.

I u Kavranu je mnogo zemlje prodano na taj način na dražbi. Podatke o tome ćemo vam poslati čim ih sakupimo.

Mnogi ljudi se pitaju šta se radi u svijetu da se zapriječi ovakav srednjovječni postupak, koji se nije u Istri provadjao ni za vrijeme mletačke vladavine ni za vladavine njemačkih grofova. — X. Y.

ki, privredni i diplomatski odnosi između obje zemlje znatno poboljšali«.

Iz ovih se telegrama, informacija i demantija vidi, da do sada nije došlo do nekog jačeg kontakta između Italije i Jugoslavije i može da se pretpostavlja, da bi doista milanski sastanak Ruždi Arasa i Ciana, a zatim Ruždi Arasa i dra Stojadinovića mogao značiti početak konkretnih razgovora. Još smo daleko od najavljivanog pakta o nenapadanju, jer je to tek 26 januara iz Rima demantovano, ali 28 januara donose dobro informirane Lidove Novine (Brno) slijedeću vijest svog beogradskeg dopisnika:

»Početkom februara sastat će se u Milanu turski ministar vanjskih poslova Ruždi Aras sa talijanskim ministrom vanjskih poslova grofom Cianom. Pored ostalih pitanja oni će razgovarati o odnosu Italije prema Balkanskom sporazumu, kome je Ruždi Aras pretsjednik. Oba ministra će se sastati u milanskom općinskom domu gdje se prije deset godina prvi put susreo Aras s Mussolinijem. U Milano je već stigao turski poslanik u Rimu Husein Bajdur, iz čega se vidi kolika se važnost pripisuje ovom sastanku. Tom prilikom će se povesti riječ o odnosu Jugoslavije prema Italiji. Talijanski listovi donose svakog dana inspirisane članke o zbliženju sa Jugoslavijom. Dobro oba-

viještena mjesta tvrde da će ovo zbliženje u najkraćem vremenu dobiti i vanjski formalni izraz u bilateralnom ugovoru. Detalji još nisu poznati ali je moguće da će Ciano izložiti Arasu principe na osnovu kojih bi Italija željela da reguliše svoje odnose prema balkanskim državama, a u prvom redu prema Turskoj i Jugoslaviji.

Ovo se poklapa (ako odbijemo ona nagadjanja o bilateralnom ugovoru) s pisanjem talijanskih listova od 29 i 30 januara.

Riječka »Vedetta d'Italia« izvještava u broju od 30 januara da će se g. Ruždi Aras — poslije milanskog sastanka s Cianom — vidjeti — 5 februara s pretsjedomikom drom Stojadinovićem u Beogradu, a poslije toga održat će se u Atini, 15 februara, zajednički sastanak Balkanskog sporazuma.

»Il Lavoro Fascista« i »Messaggero« Rim, donose u brojevima od 29 i 30 januara ovu vijest iz Beograda:

»Prethodni sastanak između turskog ministra Ruždi Arasa i talijanskog ministra Ciana izazvao je živo interesovanje i u Jugoslaviji gdje se ističe, da je Ruždi Aras pretsjednik Balkanskog sporazuma. Zbog toga se smatra, da će milanski sastanak biti važan ne samo za Tursku nego i direktno za samu Jugoslaviju, odnosno za talijansko-jugoslovenske odnose«.

I doista milanski je sastanak i dolazak dra Arasa u Beograd imao odjeka i s obzirom na odnose Jugoslavije i Italije. Nije samo štampa iz vlastite inicijative o tome pisala, nego je i sam dr. Ruždi Aras dao nekoliko izjava, koje se dotiču jugoslovensko-talijanskih odnosa. Još prije svog dolaska u Jugoslaviju on je izjavio saradniku tršćanskog »Piccola« Mariu Nordiu između ostalog i ovo:

»Približenje između Jugoslavije i Italije bit će novi elemenat mira i kolaboracije«.

Svršetak na 2. strani I. stupac

do sada da to nije tačno. Čim je narodu gore, tim se lakše s njime vlada. Pokazujući mu komad kruha, može da ga se vodi u avanture i smrt. Do sada je to tako — a hoće li se ipak teorija o uzročnoj vezi između slabog ekonomskog života i pobune pokazati kao tačna — to se ne može predvidjeti.

U Julijskoj Krajini se radi tako kao da te uzročne veze nema. Tamo se seljaka planski eksproprijira. A to znači Hrvate i Slovence, jer talijanskih seljaka nema valjda ni par postotaka. Uz fiskalni i politički sistem, koji u Italiji pogoduje uništavanju maloga posjeda, osnovano je 1931 u Trstu društvo kojemu je svrha otkup posjeda naših seljaka na dražbama. Društvu je svrha da na tim imanjima naseljuje Talijane. Društvu je ime »Fente di rinascita agraria per le Tre Venezie«. Statut te organizacije odobren je 14 augusta 1931 (»Gazetta Ufficiale« od 30 IX 1931). Prve uspjehe je to društvo pokazalo već 1933

godine. Tako je puljski »Corriere Istriano« izvijestio u aprilu te godine, da je to društvo naselilo u čisto hrvatskom selu Valturi kod Pule osam obitelji iz Venecije. Taj list je tada pisao, da će ta kolonija postati »nadasve važan privlačni centar za ostale talijanske koloniste, koji će domalo asimilirati manje vrijedno stanovništvo okolice«.

To »manje vrijedno stanovništvo« (niža rasa) ostaje, dakle, bez zemlje. Ne ćemo nabrajati pojedine slučajeve, jer su poznati iz našega lista. Ali jedna stvar je simptomatična. U jugozapadnoj Istri kupuje zemlju naših seljaka i neki advokat Amoroso iz Poreča. On tada seljacima daje stoku i gospodarsko orudje i ostavi naše seljake na njihovoj dojučerašnjoj zemlji, ali kao svoje kolone, kmetove. A u zapisnicima Istarskog pokrajinskog sabora osamdesetih i devedesetih godina nalazimo ime talijanskog zastupnika koji se zvao Amoroso. I taj nekadanji Amoroso je u saboru najviše

ismjelivao i napadao naše zastupnike, La-ginju i druge, kada su se borili za poboljšanje života našega seljaka. Jer onaj Amoroso je bio pretsjavnik naroda i klase koja je ostajala bez zemlje u korist našega seljaka, nekadanjega kmeta na toj gospodskoj zemlji. Sadanji Amoroso, možda direktni potomak bivšeg zastupnika, pretvara te naše seljake ponovno u svoje kmetove.

I u tom ponovnom pokmetivanju našega seljaka u Julijskoj Krajini je sva naša tragedija. Ako se taj proces eksproprijacije ne zaustavi, uzaludne će biti sve dosadanje žrtve i sav dosadani rad. Jer ako izgubimo zemlju, izgubili smo seljaka, a izgubiti seljaka znači našu nacionalnu smrt. Nikakove rezolucije, nikakove kulturne ni političke akcije neće imati više smisla kada izgubimo zemlju i seljaka. Jer narod je skoro svuda sinonim za seljaka u nacionalnom pogledu, a pojam naš narod i seljak u Julijskoj Krajini poklapaju se stopostotno.

(t. p.)

ULOGA DRA RUŽDI ARASA

Nastavak sa 1. strane.

racije. U tom smislu sam saopćio i ministru vanjskih poslova grofu Ciano da sa zadovoljstvom gledam na to kako balkanske države sklapaju između sebe sve to bolje prijateljske odnose i kako pojedine od balkanskih zemalja imaju u izgledu da dodju i do boljih odnosa sa Italijom. Sa najdubljim zadovoljstvom mogu konstatovati da u istočnom Mediteranu nema nikakvih razlika u gledanju između nas i Italije. Novi trgovački ugovor, koji je nedavno sklopljen između Turske i Jugoslavije vjeruje se da će donijeti koristi i jednoj i drugoj zemlji. U tom smislu je naročito zainteresovan i Trst s kojim Turska podržava redovite trgovačke linije.

Kad je došao u Jugoslaviju turski ministar vanjskih poslova dao je štampi nekoliko izjava i u ovima je naglašavao, pored zadovoljstva s milanskim sastankom, i značenje tog sastanka za odnose između Italije i Balkana uopće, a naročito za odnose između Italije, Turske i Jugoslavije. Tako je među ostalim rekao i ovo:

»Ja ću sprovesti 24 sata u vašoj prijestolnici sa ciljem, da se vidim sa vašim pretsjedinikom vlade drom Stojadinovićem, da ga obavijestim o svojim pregovorima sa grofom Ciano i da udesim pripreme za skoriji sastanak Balkanskog sporazuma u Atini. Nadam se, da ću za svog boravka u Beogradu imati prilike da izrazim svoju odanost i Nj. Vis. Knezu Namjesniku Pavlu, za koga imadem osjećaj najdubljeg poštovanja«.

O vijesti jednog talijanskog lista, o mogućnosti zaključenja novog mediteranskog pakta između država u istočnom dijelu Sredozemnog mora, dr. Aras izjavio je da smatra da nema potrebe za zaključenje takvog pakta, pošto već postoje sva potrebna osiguranja pa je nastavio:

»Možda danas imamo i suviše paktova i bit će dovoljno, ako vodimo računa o respektovanju postojećih paktova«.

I sam sastanak dra Arasa i dra Stojadinovića odnosio se ne samo na čisto balkanska pitanja, nego i na talijansko-jugoslavensko pitanje. U tom je pravcu značajan komunički, koji je izdan poslije beogradskog sastanka 5 februara. Jedan pasus odnosio se specijalno na Italiju i kaže:

Danas prije podne u ministarstvu vanjskih poslova sastala su se dva ministra vanjskih poslova gg. Ruždi Aras i dr. Milan Stojadinović, te su kao i uvijek imali srdačan i dug razgovor. Tokom razgovora dr. Ruždi Aras obavijestio je pretsjedinika Stojadinovića o svom radu u Ženevi, kao i o razgovorima, što ih je imao u Milanu prilikom sastanka s grofom Ciano, ministrom vanjskih poslova Kraljevine Italije. Tom prilikom gg. Ruždi Aras i dr. Stojadinović utvrdili su srdačnost odnosa između Jugoslavije i Turske, kao i identičnost pogleda na sva aktuelna politička pitanja. Dr. Ruždi Aras i dr. M. Stojadinović bili su sretni da su mogli konstatirati veoma povoljan razvoj odnosa naših dviju država prema Velikoj Britaniji i sa zadovoljstvom su pozdravili zaključenje englesko-talijanskog sporazuma. Raduju se, da se u posljednje vrijeme u veliko osjeća prijateljsko približenje u uzajamnim odnosima Italije prema Turskoj i Jugoslaviji, a preko ovih i prema drugim balkanskim državama«.

Povodom sastanka dra Arasa s Ciano, a zatim s drom Stojadinovićem raspisala se internacionalna štampa i počela je da kombinira o onomu, što će sada biti.

»Lidove Novine« donose, na primjer, od svog beogradskog dopisnika ove informacije 7 februara po odlasku dra Arasa iz Beograda:

»Komunike koji je izdan poslije sastanka Ruždi Arasa i dra Stojadinovića potvrđuje da je Ruždi Aras u Milanu konferirao sa Ciano ne samo o Turskoj, već je bio obaviješten i o odnosima koje Italija hoće da uspostavi s Jugoslavijom. Ruždi Aras je obavijestio dra Stojadinovića o spremnosti Italije da se povedu konkretni pregovori. Zbliženje Jugoslavije s Italijom je programski dio plana Male antante, jer je Italija sada voljna da pregovara ne samo o odnosima na Sredozemnom moru, već i u Srednjoj Evropi, tako da na prethodjeće pregovore treba gledati kao na pregovore Male antante i Balkanskog sporazuma sa zemljama Rimskih protokola«.

U tome smislu pišu i drugi internacionalni listovi, a među njima ima ih mnogo koji govore čak i o skorom sastanku Ciana i dra Stojadinovića. Austrijski list »Tagespost« pravi ovakve kombinacije u dopisu iz Beograda:

»Misli se, da je g. Ruždi Aras preuzeo posredničku akciju između Beograda i Rima, i da će ova akcija dovesti do sastanka ministara vanjskih poslova Italije, Jugoslavije i Grčke, da bi pregovarali o zaključenju jednog pakta o nenapadanju u istočnom Sredozemnom moru. S druge

POSLEDICE PETJA SLOVENSkih BOŽIČNIH PESMI

Zdravnici so izgubili vsako upanje za Lojzeta Bratuža — Pevac Furlan tudi nevarno poškodovan

Gorica, febr. 1937. (Agis). — Vest o aretaciji, ki so jo izvršili v Podgori pri Gorici v nedeljo po Božiču, smo že poročali. Danes prinašamo nekaj podrobnosti:

Strojno olje, ki so ga morali piti aretiranci je zapustilo pri posameznih težke posledice. Gotov Furlan, ki je bil sivolčes operiran na želodcu je moral takoj po dogodku v bolnico, kjer so mu želodec izprali ter je po nekaj dnevih lahko bolnico

zapustil, čeravno še danes ni popolnoma zdrav. Medtem ko je znani pevovodja in inspektor pevskih zborov Lojze Bratuž od nesel težje posledice. Dobil je živčni napad, ki pa ga je prenesel. Toda kljub skrbni negi in vsestranski pozornosti se njegovo stanje tudi po dolgih tednih ni obrnilo na bolje, pač pa so se v zadnjem času pokazali novi znaki. Pred kratkim je bil poklican iz Padove specialist, ki je ugotov-

vil, da je nastopilo zastrupljenje. Njegovo stanje se je toliko poslabšalo, da so zdravniki izgubili vsako upanje.

Bratuž je tako postal žrtev fašistične ga terorja na Goriškem, ki z vsakim dnem terja od našega ljudstva nekaj novega. Po leg tega je oče dveh neodraslih in nepreskrbljenih otročkov, ki hosta, če se ne zgodi čudež, postali siroti

Posljedice zabrane seoskih zborova

Glavar sela Golca kažnjen globom, jer je bez odobrenja pozvao seljake na dogovor za čišćenje snijega

Vodice, januara 1937. U vezi posljednjih događaja kod nas i uzbudjenja koje vlada radi sakupljanja dobrovoljaca i novaca za Španiju, kao i radi izbacivanja našeg jezika iz crkava, prefektura je izdala strogu naredbu našem seoskom starješini da ne smije sazivati ljude na nikakove dogovore bez dozvole. Do sada je seoski starješina mogao sazivati ljude na razgovor radi seoskih poslova, ali sada neće to smjeti ako ne budu karabinjeri prisutni.

Golac, februara 1937. — Prve posljedice nove odredbe riječkog prefekta

o zabrani seoskih sastanaka bez dozvole, već su se osjetile u našem selu. Naš seoski starješina Maglica Ivan zvan Belčev sazvao je blo seljake na dogovor za čišćenje snijega. Stvar je bila hitna, jer se radi sniježnih nanosa nije moglo goniti stoku k vodi. On međutim nije prije toga tražio dozvolu za taj hitan zbor. Sada je kažnjen globom od 100.— lira. On je odmah dao ostavku na položaju seoskog glavar, a ni globu nije mogao platiti, pa je cijelo selo platilo solidarno tih 100.— lira globe.

VELIKE ELEKTRIFIKACIJSKE NAPRAVE OB SOČI NE BODO NUDILE NAŠIM LJUDEM NITI NAJMANJŠEGA ZASLUŽKA

Gorica, februara 1937. — (Agis). — Ogronne predpripreme za elektrifikacijske naprave ob Soči med Kanalom in sv. Lucijo so v polnem teku. Med prvimi deli, ki so jih pričeli je tudi gradnja raznih malih provizoričnih objekta za kuhinje, pekarne in razne prodajalne, ki jih bo imelo podjetje v lastni režiji. Vsak delavec bo obvezan pri njih jemati hrano in druge potrebščine tako, da bo skoro ves zaslužek pustil spet pri podjetju. S tem pa ne bo prizadet samo delavec in zlasti še naš delavec, če jih bo kaj med njimi, toda tudi okoliški kmetje, trgovci in drugi, ki ne bodo imeli od vsega tega nobenega dobička. Dejstvo, da so si obetali od vseh teh naprav vsaj malenkosten zaslužek in upali, da bodo vsaj za nekaj časa brez skrbi, in današnje ugotovitve, so jih zelo potrdile. Sicer drži podjetje vse načrte o izvedbi in delu teh naprav, ki bodo šle v milijonske zneske, v strogi tajnosti. Tako bodo imeli koristi spet samo tujci, ki vedno in vedno samo izkoriščavajo naše prirodno bogatstvo, gospodarstvo našega kmeta, a mu v odškodnino ničesar ne dajo. Za kruhom jih pošiljajo v Abesinijo in vabijo v Španijo v boj proti Španski vladi. Na njihovi zemlji in njihovih lastninah pa zaposlujejo priseljence, ki jih nalašč zato vabijo iz notranjosti države.

VRATIO SE IZ ZATVORA ANDREJ BREZAVŠČEK IZ KOPRIVISČ

Trst, januara 1937. — Brezavšček Andrej iz Koprivšč vratio se iz zatvora. Vratio se polumrtav. Bio je osuđen na 20 godina radi navodnog atentata na finansijske stražare. U zatvoru je neko vrijeme bio zajedno sa nekima iz Bazo-vičkoga procesa.

Njega su pustili iz zatvora navodno na intervenciju nekoga višega fašističkoga funkcionera, kod kojega je služila sestra osuđenoga Brezavščka.

se strane saznaje, da je Italija gotova da udje u tješnju privrednu saradnju sa Jugoslavijom, pri čemu se naglašava, da je Italija spremna da Jugoslaviji učini ista povlašćenja u robnom prometu koja je bila dala za vrijeme i poslije abesinskog rata Austriji i Mađarskoj. U vijesti se ističe, da takva uza privredna saradnja kasnije treba da dovede i do političke saradnje. Čehoslovačka i Rumunjska kao članice Male antante za sada će biti isključene iz ove privredne saradnje, ali ipak ni u Pragu ni u Bukureštu nisu tome učinjeni nikakvi pri-govori, jer se u tome vidi najbolje protuteža protiv sve veće privredne ekspanzije na Balkanu«.

Sve ovo treba ipak uzeti samo kao kombinacije. Službeno Beograd ne daje još informacije, po kojima bi se moglo zaključiti kako je daleko došla stvar jugoslovensko-talijanskih odnosa poslije dolaska dra Arasa u Beograd, ma da se iz komunikeja i izjava vidi optimizam.

Karakteristično je ipak, da je po odlasku dra Arasa iz Beograda dr. Stojadinović u skupštini održao ekspozice o vanjskoj politici, u kojem je govorio i o odnosu s Italijom onako kako smo u posljednjem broju opširno iznijeli. Možda bi se dalo razabrati držanje Jugoslavije iz ovih riječi dra Stojadinovića:

DVA MLADENIČA IZ CERKNEGA PRED KONFINACIJSKO KOMISIJO

Gorica, februara 1937. Pred nekaj dnevi je konfinacijska komisija za goriško pokrajino konfinirala kmetičkega fanta Gabrijela Peterneja, 24 leta staroga, iz Cerknega, na pet let, in kmetovalca Kumarja Janeza, 32 leti starega, tudi iz Cerknega na tri leta. Vzrok konfinacije in kraj, kamor so jih spravili, ni še znan.

ČUDNO SHVAĆANJE DUŽNOSTI FAŠISTIČKIH LIJEČNIKA U NAŠIM KRAJEVIMA

Liječnik dr. Dolce u Podgradu je prvenstveno fašista

Podgrad, februara 1937. — Od kada je iz naše općine potjeran liječnik dr. Pinkerle, jer da nije bio fašista, naš narod u toj općini je izložen neznanju i mržnji novog liječnika fašiste iz Pule dra Dolce-a. Ne samo da taj liječnik znađe vrlo slabo svoj posao, već na svakom koraku nastoji da pokaže kako mrzi sve nas. Tako je neki mladić iz Klanca kod Kozine došao s velikim bolovima dru Dolce-u, ali taj liječnik ga je izbacio iz ordinacije, jer da ga ne razumije. Mladić je pred liječnikovom kućom pao u nesvijest pa su ga brže bolje prevezli u bolnicu, i tamo su liječnici izjavili da je bio skrajnji čas. — Iznijet ćemo i par slučajeva zle sreće ili neznanja toga fašističkog liječnika, koji neće da liječi one koji ne znaju talijanski. Tako je Dodić Anu iz Obrova liječio pogrešno da je izgubila ruku, a Mamilović Ivanu, starom 26 godina iz Zagreda, pokvario je nekim injekcijama obe noge, tako da se ne može ni maknuti iz kuće.

Ne znamo da li se to događa radi toga što taj liječnik ne razumije jezik naroda ili zato što ne razumije svoj zanat, ali mi znamo da ne bi ništa izgubili kada bi nas taj fašistički liječnik ostavio.

»Već znate, gospodo, da nam je g. Mussolini pružio ruku pomirenja u svom govoru u Milanu. Smatram, da se nijedna vlada u našoj zemlji ne bi smjela naći koja ne bi primila tu ruku pomirenja. Čekat ćemo, gospodo, da iz tih riječi slijede djela i ako djela potvrde riječi nemamo nikakvog razloga, da ne stvorimo atmosferu dobrog susjedstva i dobrog prijateljstva«.

Jugoslavija, dakle, poslije informacija i posredovanja dra Arasa, — čeka djela, čeka da vidi što kanj Italija učiniti da joj Jugoslavija bude prijateljica.

★

Smatrali smo potrebnim da sve ovo iznesemo što iscrpnije povodom milanskog sastanka i dolaska dra Ruždi Arasa u Beograd, te govora dra Stojadinovića, da bi se naši čitatelji mogli što informiraniji orijentirati u aktuelnom diplomatskom zbivanju i da bi im bila jasnija ova situacija, u kojoj naše pitanje zauzima takovo važno mjesto. Željeli smo upozoriti na to, da će se i odnos Turske i Italije reflektirati na naše pitanje, ne samo zato, jer se jadransko pitanje ne može izdvojiti iz općeg mediteranskog diplomatskog i političkog kompleksa, nego i zato, jer Jugoslavija, sigurno, čeka i s obzirom na Julijsku Kraljinu od Italije — djela.

„Evviva l'Italia una“!

AKTUELNA SALA IZ »NAŠE SLOGE«

U jednom starom broju »Naše Sloge« iz 1887 godine pronašli smo ovu šalu, koju prenosimo doslovno, jer je i danas aktuelna:

»Nedavno stupao je u Milanu iz tamošnjeg poreznog ureda seljak spravljajući u džep namire poreznog ureda, gdje bijaše malo prije ostavio svoje mučno zaslužene lire. Na jednom poče seljak iz svega grla vikati: »Evviva l'Italia una!« (Živila sružena Italija, ili: Živila jedna Italija). Do mala sakupi se oko tog čudaka mnoštvo znatiželjnih te ga netko zapita, zašto tako oduševljeno viče: »Evviva l'Italia una«. — »Kako da ne vidim — odgovori seljak — radostno »L'Italia una«, jer da su dve Italije, ne bi mogao platiti poreza svim svojim imetkom«.

»Nova atmosfera...«

Te dni je goriška prefektura dovolila, da se smejo prosto razpečavati nekatere slovenske knjige, ki so že več mesecev čakale na dovoljenje.

Tako je smela Goriška Matica izdati:

1. Koledar za leto 1937, 72 str.
2. »Higiena matera« od dr. Josipa Potrate, 87 str. ilustrirana.
3. »Pastir Jeli in druge novele« od G. Verge v prevodu Iva Drena. Lesorezi so delo A. Č. str. 135.

Goriška Mohorjeva družba pa:

1. Zapisnik za leto 1937.
2. Molitvenik »Molimo!«
3. »Ogorki« od F. Grivskega.

Fašističke mame iz Avberja

Mame iz Avberja so pisale načelnici ženskoga fašija u Trstu sledeće pismo: »Me vse fašistične mame iz Avberja, se zelo zahvaljujemo Vam in Duceju, ker toliko misli na naše otroke, tudi za one, ki imajo le nekaj mesecov. Prosim gospa, me suo zelo zadovoljne s posvetovanico in z gospo zdravnicco, ki je zelo dobra. Mislim, da ni prišla toliko časa, ker je morda bolana. Še enkrat gospu, me vse se zelo zahvaljujemo ženskemu fašiju, ker stori tu toliko za nas in Vam rečem, da želim vse dobro Vam in Duceju. Živjo Duce! Fašistični pozdrav. — Ghezso Valeria«.

Izgleda da tega pisma niso pisale »fašistične mame« iz Avberja, ampak sama gospa Ghezso Valeria, ki tudi večkrat, zamenja v pismu prvo osebo ednine in množine, ter tako istoveti sebe z vsemi Avberskimi slovenskimi materami.

Teška nesreća između

Bresta i Dana

Poginuo je sin gostioničara Sankovića iz Zejana

Zejan, februara 1937 — Teška nesreća zadesila je Sanković Ivana zvnanog Gržinkin, gostioničara iz našega sela. On je unajmio teretni auto iz Rijeke i s tim autom je otišao po vino u južnu Istru. Kada su se vraćali na cestu između Dana i Bresta auto se prevrnuo i pao je pod cestu tri metra duboko. Šofer, jedan Talijan iz Napulja, iskočio je prije i spasio se, a Sankovića i njegova sina poklopio je auto. Sin je ostao mrtav, a Sankovića su spasili teško ranjena.

Šofer je pobjegao dok je još Sanković zadržavao u pomoć teško prignječen autom. Sanković trpi veliku štetu i žalost za izgubljenim sinom.

PEKAR IZ NABREZINE VRŠI U OBROVU SPIJUNSKU SLUŽBU

Obrov, februara 1937. — Pred malo vremena došao se iz Nabrezine u naše selo neki Florenin Giulio. Odmah je dobio koncesiju da može u selu otvoriti pekarnu, ali sa koncesijom je dobio i službu od podeštata koja se sastoji u tome da pazi na naše ljude i da ih denuncira vlastima.

ŽUPA GOLAC BEZ ŽUPNIKA

Golac, februara 1937 — Naše selo je ostalo bez župnika, jer je naš župnik velečasni Dolenc obolio i nalazi se u bolnici u Rijeci. Njega zamjenjuju svećenici iz Vodica i Bresta, ali je to i za njih prenaporno, jer naša župa ima pet sela.

TKO JE ZAUZELO MALAGU

Pobunjenici u Španiji osvojili su Malagu, vrlo važnu luku i stratešku tačku na Sredozemnom moru. Donosimo nekoliko glasova internacionalne štampe o toj fazi građanskog rata u Španiji, u kojoj su odlučnu ulogu igrali talijanski »dobrovoljci« i talijanski ratni brodovi.

Pariski »Petit Journal« veli: Niko ne osporava da je ova pobjeda zadobivena talijansko-njemačkim posredovanjem. Sve se više i više pokazuje, da su spomenute zemlje odlučile da dignu ruke od cijele Španjolske, ali da su se ograničile da sebi osiguraju pomorske i zrakoplovne baze duž obala Španjolske. Postoje su svoje ciljeve: Nijemci, pošto su prodrli u Maroko, Talijani pošto su ugrozili Gibraltar. Dat će sve izjave sa svoje strane da poštuju »status quo« u Sredozemnom moru, ali je međutim stvarno uzdrman odnos ovih snaga, uspostavljeno poslije toliko godina. Da li je potrebno, da se kaže, ako ih pustimo, da čine što hoće, da je završena u Evropi era demokracije i da počinje era fašizma?

Gospodja Tabours u »L'Europe« veli: Zauzimanje Malage odlučeno je prilikom posjeta generala Göringa u Rimu. Za taj potez odredjene su talijanske trupe uz pomoć njemačkog topništva. U svakom slučaju Talijani aktivno rade na tome, da se smjeste u Malagi. Jedan pukovnik talijanske vojske primio je zapovjedništvo nad gradom i nad redarstvenom službom. Ova činjenica izazvala je dubok utisak u Londonu.

»Le Populaire« donosi članak Lerrouza, koji veli: Talijanska pomoć bila je odlučna prilikom zauzimanja Malage. O tome nitko ne sumnja. To dokazuje najbolje brzina, što ga je general Franco lično poslao Mussoliniju, a tekst koga našli smo u izvještaju španjolske agencije, kojim izražava najdublju zahvalnost Duceu za izdavanje pomoć Italije španjolskoj nacionalnoj stvari.

»L'Ordre« donosi ovu vijest: Malaga je zauzeta od trupa generala Franca sastavljenih, kao što svatko zna, od Nijemaca i Talijana. Možemo konstatirati da se bliži proljeće i da se Nijemci i Talijani nalaze na onoj strani Pireneja zauzevši važne baze za svoju akciju. Španjolski rat je trijumf nacionalno-socijalističke propagande. Treba u Francuskoj i Velikoj Britaniji uvjeriti sadašnje vlastodržce, da se ovdje ne radi o ratu koji će odlučiti o sudbini komunista, nego da je u pitanju stvarno vlastita sigurnost njihovog teritorija i mir svijeta.

Engleski »Manchester Guardian« piše: Pobjeda kod Malage prije svega je talijanska pobjeda. 6. januara iskrcalo se 12.000 Talijana u Cadizu, a 7 talijanskih brodova iskrcalo je ogromnu količinu ratnog materijala u spomenutoj luci. Izgleda, da je zapovjedništvo nad vojskom u sadašnjim operacijama nacionalista povjereno isključivo talijanskim oficirima. Nijemci naprotiv igraju podređenu ulogu, iako se oko 60 njemačkih aviona za bombardiranje grupiralo za napade na vladinu ratnu mornaricu, a osim toga je tačno, da je pobunjeničku ratnu mornaricu aktivno pomagala jedna eskadrila talijanskih krstarica. Što se tiče talijanskih trupa koje su sudjelovale u napadima na Malagu, saznaje se da su to najodličnije trupe, koje su se naročito istakle u ratu u Abesiniji. Talijani se bolje snalaze sa Španiolcima nego Nijemci. Talijani su i zauzeli Malagu.

Cerkev v Italiji v borbi proti komunizmu

PASTIRSKO PISMO CERKVENIH HIERARHOV TREH BENEČIJ O SKUPNI BORBI PROTI BOLJSEVIŠKI NEVARNOSTI IN ZA OBOROŽENI MIR

Trst, februarja 1937 (Agis). Beneški patriarh, nadškof in škof trih Benečij, so poslali vsem podrejenim cerkvenim organom pastirsko pismo, v katerem nastopajo za skupno sodelovanje z režimom proti boljševiški nevarnosti. To pastirsko pismo je toliko bolj zanimivo, ker citirajo v njem tudi besede Mussolinija, ki jih je izrekel v Milanu proti boljševizmu. »S hvaležnim srcem«, pravijo v svojem pastirskem pismu, »mora vsakdo izmed nas nuditi svojo lastno pomoč naporom režima, da se drži daleč stran od nevarnosti na našem nebu«. Dalje omenjajo v svojem pismu božjo previdnost, hrabrost Duceja in junaštvo vojakov. Zaznamo se »z vsemi za mir, z bližnjimi in daljnjimi: za oboroženi mir« in s tem podarjajo besede ki jih je izrekel Mussolini v svojem milanskem govoru. V veliki protiboljševiški akciji, ki se vrši po vsej Italiji, sodelujejo vsi cerkveni dostojanstveniki z vsem nižjim klerom.

Nastradao radi hrvatskih novina

Dane, februarja 1937. — Brajković Ivan zvan Frančev iz našega sela je 13. pr. mj. vozio ugljen u Trst. U Trstu je na stanici kupio hrvatske novine iza kako je prodao ugljen, a' u zao čas. Opazio ga je jedan detektiv, koji ga je pratio sve do štale gdje je Brajković ostavio konje. Tada ga je uhapsio i odveo na policiju, a iza toga u zatvor, gdje je ostao dva dana. Kada je izašao morao je od novaca koje je dobio za ugljen da plati 50 lira za izdržavanje u zatvoru, a 100 lira je morao da da za hranu konjima, a povrhu toga i za štalu 50 lira. To mu je policija oduzela bez pitanja, pa je tako Brajkovića stajao jedan broj hrvatskih novina 200 lira, i dva dana zatvora, a vasi koje su ostale na policiji.

MARIBORSKI TEDNIK »NEODVISNOST«

PRINAŠA PISMO PRIMORSKEGA EMIGRANTA IZ MADRIDA

»MI SMO SLOVENSKI NACIONALISTI IN PRAV ZATO SE BORIMO PROTI FAŠIZMU. KI NAM JE UNIČIL EKSISTENCO«

Mariborski tednik »Neodvisnost« od 6. t. m. prinaša pismo primorskega emigranta iz Madrida, ki se bojuje kot prostovoljac na strani vlade. Redakcija »Neodvisnost« se je obrnila s pismom nanj, da bi jim opisal zakaj je odšel v Španijo in kakšni so njegovi vtisi v sedanjih državljanski vojni. Od njega so dobili odgovor, iz katerega so sestavili opširno poročilo. Iz tega poročila smo prevzeli ta le odlomek:

Madrid, januarja 1937. — Sem Primorec in kot tak protifašist. Po odhodu iz Italije brez potnega lista, sem bil nekaj časa v Ljubljani, pa tudi v Zagrebu in drugod po Jugoslaviji, a zaposlitve nisem mogel najti. Iz bede in potočanja me je rešil prijatelj v Franciji, ki me je spravil v Marseille, kjer sem pa moral delati kot pristaniški delavec.

Ko je nastala v Španiji državljanska vojska, je med v Franciji živečimi italijanskimi protifašističnimi emigranti močno zavrhlo. Pojavil se je klic: »Pomagajmo Špancem v boju proti fašizmu!« Ta klic je dvignil tudi mene, da sem se odločil in javil kot prostovoljec v vrste bojevnikov madridske vlade. Sprašujete me, če sem morda komunist? Ne, ampak slovenski nacionalist. Prav zato sem tu. Tistega prepričanja so tudi skoraj brez izjeme vsi slovenski in hrvaški primorski emigranti, ki so z menoj, ali pa kje drugje na dolgi španski državljanski fronti. Nam vsem gre le za boj proti fašizmu, ki nam je uničil eksistenco in nas pognal z rodnega doma v potočanje po tujem svetu.

Primorski Slovenci in Hrvati smo večinoma tu skupaj in tvorimo svojo sicer malo, a neustrašno četo. Zelo veliko je pa italijanskih protifašističnih emigrantov, ki so prišli vsi iz Francije in s katerimi imamo prav dobre in prijateljske stike. Precej je tudi nemških protifašistov, ki so morali zapustiti svojo domovino Nemčijo, kakor mi svojo. Ker znamo skoraj vsi italijanski in silo francoski, smo se tudi španščini kmalu prilagodili. Nekateri moji tovariši govorijo španski že tako dobro, da jih smatrajo kar za pristne Špance. Slovenci imamo menda poseben dar za jezike in prilagoditev v vsakih razmerah.

Ako ostanemo živi in se doma razmere ne spremenijo, bomo najbrže ostali tudi po končani vojski tu v Španiji. Španci nam obljubljajo, da bomo imeli posebno prednost pri zaposlitvi. Razen tega imamo tu kot svojega zastopnika nekega Slovence, ki je že dolgo let v Španiji in uživa posebno zaupanje na najvišjih mestih. On zelo skrbi za nas in uživamo radi njega še poseben ugled. Ta ugled nam je dvignil tudi naš ubogi tovariš Križal, ki so ga kot letalca uleteli nacisti in ustrelili, kar

gotovo že veste. Njegova smrt nas je vse zelo potrla. Razen njega smo izgubili, kolikor jaz vem, Slovenci še tri tovariše, a več jih je bilo ranjenih.

Poseben dogodek smo doživeli pred enim mesecem, ko so se nam na bojišču vdali trije »francovci«. Ker so španščino le lomili, smo takoj videli, da so Italijani, toda dva od teh »Italijanov« sta bila — Slovenci. Primorca. Ko smo z njimi govorili v italijanski, je moj tovariš naenkrat zaklel »preklete barabe« in dva »italijana« sta kakor iz sebe skočila k njemu, in spoznali smo se.

Saj si sami lahko predstavljate, kakšno veselje je potem nastalo za nas in za njih. Povedala sta, da sta bila v Abesiniji, od koder so in že poslali domov, a po dveh tednih sta morala zopet v doma in bila sta odposlana kot »prostovoljci« Francu na pomoč. S tovarišem Italijanom sta več dni iskala priliko, da bi pobegnili na našo stran, in nazadnje se jima je to tudi res posrečilo. Sedaj sta oba v naši četi. Pozdravite vse naše rojake, primorske emigrante v Jugoslaviji!

SLOVENSKI DELAVEC PIŠE IZ MADRIDSKE FRONTE

»Primorcev je tu mnogo...«

Ljubljana, 1. februarja 1937. (Agis). Naročniku našega lista je poslal naš rojak T. V. ki se je prijavil kot prostovoljec na strani madridske vlade, par pisem, iz katerih prinašamo sledeče zanimivosti:

»Za danes mi ni mogoče pisati daljših poročil, ker nimam časa. Sem namreč telefonist in tolmač pri poveljstvu 12 brigade. Z menoj sta še dva Slovence, brata Marvin, oba Gorčana in dva Hrvata. Prvič, ko odidem na odmor Ti bom poslal obširne podatke, ker sedaj ne utegnem, ker imamo dela čez glavo. Naša mobilna brigada je približno to, kar so bili v Italiji za časa vojne »arditi« in ne ostane nikjer več kot par dni. Pride, napade in odide. Do sedaj se je bojevala vedno z uspehom. Bolj kot drugi vedo to fašisti sami, ker okusijo na lastnih buticah, kaj je duh bojevnikov, ki so obenem in predvsem antifašisti. Rečem Ti še, da je nekaj lepega bojevati se ramo ob ramo z ljudmi, ki ne poznajo strahu. Med drugim povem še, da ni res, kar se po navadi misli in govori o bojevitosti Italijanov. In da bo resnica popolna moram še reči, da je italijanski bataljon najboljši izmed vseh. Prav tako ne pozna strahu njen poveljnik. Videl sem kako so ga vojaki potegnili v jarek, ker je bil preveč izpostavljen sovražnikovu ognju. (Imenuje se Pacciardi, je republikanec, po poklicu pa odvetnik). Italijanski bataljoni nosi ime »Garibaldi«. Ne bom preterival, če rečem, da je on bržkone najspodobnejši izmed vseh republikancev, da nadaljuje delo, ki ga je začel Garibaldi v preteklem stoletju. Pred nekaj dnevi so ga povišali v podpolkovnika in vsi so tega

prepričanja, da ne bo dolgo, ko bo general. Govoril sem Ti samo o Pacciardiju, ker če bi hotel opisati vse bi temu pismu ne bilo konca.

Naša brigada je zelo demokratično urejena in do napredovanja pridejo le najspodobnejši. Dva Gorčana, brata Marvin, sta bila prej navadna vojaka, sedaj pa je starejši postal stotnik, mlajši pa stotnik-adjutant pri bataljonu. In takih je večina. To so navadni delavci, ki naredijo »oficirske« izpite v ognju in ne v vojaških šolah. Moštvo je morda ravno zaradi tega zelo ubogljivo napram njim. Disciplina je zelo stroga, a ne zvrha vsiljena. Primorcev je tu mnogo, a ne vem njih števila in dokler ne odidem na odmor, Ti tudi ne morem dosti od njih povedati, ker sem noč in dan na delu in le redko kedaj se mi posreči da lahko spim štiri ali pet ur. Ko je obstrlejevanje zelo hudo, smo neprenehoma na telefonski progi. Je to tako delo, da če nimaš več kot trdnih živcev — »obcagaš«. Gotov sem, da si čital »Na krvavih poljanah« in Ti ne bom zato pravil, kako je v tem oziru z mano. Kot sem slišal imamo še en napad in potem če ne pridejo »komplikacije« pojdemo na odmor.

Ako Ti je mogoče, pošlji mi »Istro«. Pošlji mi tudi stare številke zadnjih mesecev.

Op. ur.: Pisec tega pisma je bil v Italiji radi antifašizma že več let zaprt in preganjan, je po poklicu čevljar in zelo navčitan ter inteligenten mladenič. Njegovega imena nečemo za enkrat objaviti, ker ne bi hoteli s tem prizadeti njegovim sorodnikom nepotrebnih sitosti in skrbi, ker so jih imeli že tako preveč.

UHAPŠEN JER SE BUNIO PROTIV SABIRANJA ZA ŠPANJOLSKO FAŠISTE

Volosko, februarja 1937. — Sedamnaestog januara bio je u Voloskom uhapšen Krmac Ivan, po zanimanju vrtnar, rodod iz Gažuna kod Kopra. Njega su uhapsili zato što je rekao agentima koji su kupili priloge po kućama za generala Franka, da bi bolje učinili da sakupljaju za sirotinju, a naročito za one jadnike u Južnoj Italiji, koji umiru od gladi i svake nevolje. Odmah je bio uhapšen i odveden u zatvor u Voloskom odakle se još nije vratio.

MJEŠTO U ZATVOR RADI PRELAZA GRANICE — POSLANI KAO DOBROVOLJCI GENERALU FRANKU U ŠPANIJU

Novakračina, februarja 1937. — Dva mladića iz Vrbiće bila su utekla za vrijeme abesinskog rata u Jugoslaviju. Sada su se vratili kući, iako su znali da ih čeka stroga kazna. Međutim mjesto u zatvor, poslani su u Španiju. Njih je policija stavila pred izbor: ili ćete se javiti kao dobrovoljci za generala Franka u Španiju ili ćete u zatvor. Mladići su izabrali Španiju radije nego zatvor.

GOBAVOST V NAŠIH KRAJH

Vojaki so prišli iz Abesinije okuženi od gobavosti

Trst, januarja 1937. — (Agis). — Kakor poročajo, so se v nekaterih krajih pojavili slučajji okuženja od gobavosti. To bolezen so prinesli s seboj vojaki, ki so se vrnili iz Abesinije. Ker je težko pravočasno dognati in ugotoviti, ali je kdo okužen ali ne in se pojavijo zunanji znaki bolezni šele kasneje, ni čudno da se je tudi pri nas razširila ta bolezen. Znanih je več slučajev te bolezni v Barkovljah, kjer so bolnike takoj izolirali. Najtežji slučaj pa je v Gabrovici pri Komnu, kjer bodo morali najbrže zažgati vso vas. V Gabrovici sta se namreč vrnila iz Abesinije dva vojaka-domačina, ki sta prinesla s seboj kali te nevarne kužne bolezni. Poskušali so najprej izolirati samo hišo, v kateri sta stanovala, toda to ni imelo uspeha in obstojala je nevarnost, da se bo bolezen razširila po vsej vasi. Oblasti so bile prisiljene izolirati najprej vso vas, a ker tudi to ni uspelo jo bo-

do morale najbrže izprazniti in zažgati. Na vsak način bodo morali pristopiti k temu skrajnemu sredstvu, da obvarujejo daljne nevarne širitve gobavosti po sosednjih krajih. Pričakuje se, da bo država, ki sama nosi odgovornost za to, ljudem postavila in zgradila nove domove.

— Z nadškofjskim dekretom so bili imenovani: g. Krištof Monti za pomožnega kaplana v št. Petru pri Gorici, Oton Vannon za pomožnega kaplana v Standeržu, Viktor Kos za upravitelja v Pliskovici, g. Janez Debevc za upravitelja v Vrhopolju, Karel Oblak za upravitelja v Del Grande (?) Radi smrti Filipa Abrama je prosto mesto župnika v Pliskovici, v Vrhopolju pri Vipavi pa ravno tako radi smrti župnika Antona Papeža. Obe mesti sta sedaj razpisani.

MALE VESTI

— U talijanskoj štampi vodi se u posljednje vrijeme velika kampanja protiv komunizma.

— Talijanski ministar vanjskih poslova Ciano doskora će se sastati sa pretsjedinikom grčke vlade Metaxasom.

— U Italiji je skočila cijena životnim namirnicama, javlja »Daily Telegraph«. Cijena maslinovom ulju porasla je za 30 posto, šećeru za 60 posto, kafi za 14 posto, a makaronima za 25 posto. Prosječan porast iznosi 20 posto.

— U međunarodnu španjolsku brigadu stupio je abesinski princ Gehvet, sin rasa Emerna, borca za abesinsku nezavisnost.

— Mussolini je primio u prisustvu ministra za kolonije u palači Venezla abesinske rasove. To su bili raz Sejum, ras Getača, ras Gebede i dedžas Mulugeta. U ime pomenutih ras Sejum pozdravio je Mussolinija, pred kojim su zatim pojedini rasovi prisegli vjernost Italiji.

— Pretstavnik Saveza židovskih općina u Italiji, advokat Alberto Viterbo krenuo je u Abesiniju, da izvrši organizovanje tamošnjih židova. Viterbo je srdačno primljen od potkralja Abesinije koji ga je postavio za vladinog povjerenika pri novoj židovskoj općini.

— V Londonu izhaja časopis »New Times and Ethiopia News«, ki ga izdaje Neguš. Do sada je izšlo okrog 40 števil. Neguš se zavzema v svojem časopisu za svobodu malih narodov in za demokracijo. Poleg tega pa seveda za svobodu svoje zemlje.

— Mussolinijev sin Vittorio, ki se je poročil 6. t. m. z Uršulo Buvoli, je prejel baje na tisoče častitk. Časopisi omenjajo častitke kralja imperatorja, bolgarskega kralja Borisa, Hitlerja, šušni-ga itd. Iz cerkve je šel par pod mostom bajonetov.

— Karolina Perčić je bila obsojena na izgubo obrti in 500 lir kazni, ker je prodajala nesnažno mleko. Ravno tako je bil obsojen Jožef Petrevsek iz Gorice. Hlaci Brumat je dobil 3 mesece in 14 dni zapore, ker se ni javil k naboru. Jakov Petkovšek iz Hotederšice je bil obsojen na 14 dni zapore in 3.550 lir globe, ker je tihotapil živino iz Jugoslavije. Poleg tega so mu zaplenili živino. Janez Besednjak iz Rihemberga je bil obsojen na 14 dni zapore, ker je prenašal iz Jugoslavije suho grozdje. Alojzij Pregelj iz Slapa na Vipavskem, pa je dobil 3 meseca zapore, in 1000.— lir denarne kazni, ker je kahal iz tihotapljenega grozdja žganje.

— Ker je prešla mejo v Jugoslavijo brez potnega lista, da bi si poiskala delo, je bila obsojena na 9 meseca zapore in 3000 lir kazni Ema Lutman, stara 34 let iz št. Retra pri Gorici.

— Po vsej deželi se vrše sistematična predavanja o posojilu na nepremičnine, ki ga je razpisal pred kratkim Mussolini. Ljudi hočejo prepričati o tem, koliko koristi bodo imeli od posojila.

